

A large, vibrant crowd of people at a festival or concert, with many individuals wearing hats and holding up phones to capture photos or videos. The scene is filled with energy and excitement.

Pincode.

Welvaart en groei

Noordhoff Uitgevers

Iedereen leert

Hoofdstuk 1 | Welvaart

- 1.1 [Productie, toegevoegde waarde en inkomen](#)
- 1.2 [Hoe groot is de welvaart?](#)
- 1.3 [De economische kringloop](#)
- 1.4 [Het buitenland zorgt ook voor welvaart](#)

1.1 Productie, toegevoegde waarde en inkomen

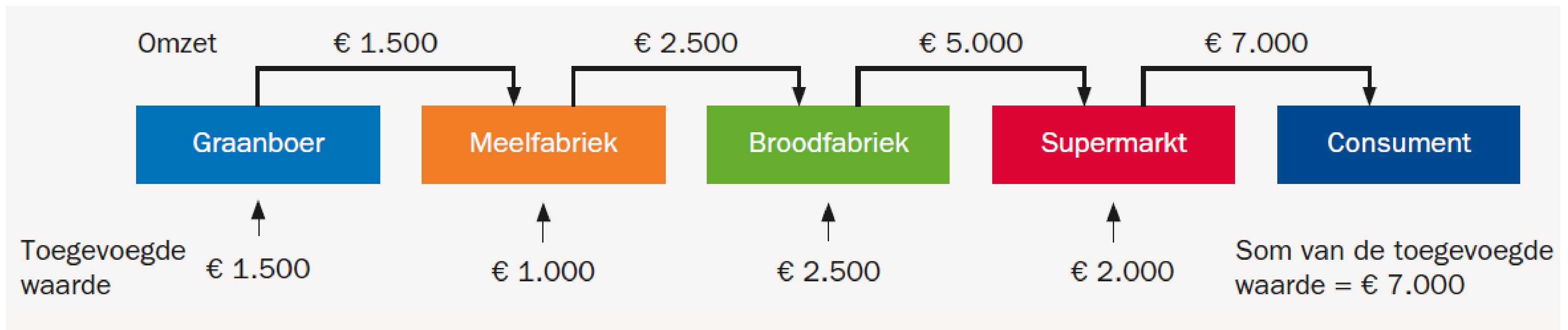
Elk product en elke dienst die is geproduceerd heeft een waarde.

De **waarde** van zo'n goed is stap voor stap **toegevoegd** tijdens het productieproces.

Toegevoegde waarde
de waarde van de productie, oftewel: het verschil tussen de waarde van de opbrengst en de waarde van de ingekochte goederen en diensten.

1.1 Productie, toegevoegde waarde en inkomen

Een voorbeeld van hoe waarde wordt toegevoegd tijdens een productieproces ziet er als volgt uit:

1.1 Productie, toegevoegde waarde en inkomen

De toegevoegde waarde kun je ook uitrekenen:

Formule

Toegevoegde waarde **Toegevoegde waarde = omzet – kosten ingekochte goederen en diensten**

De leverancier voegt dit toe aan jouw productieproces. Ingekochte waarde is niet zelf toegevoegde waarde en telt dus niet mee.

1.1 Productie, toegevoegde waarde en inkomen

Om waarde te kunnen toevoegen, zet je productiefactoren in:

- natuur
- arbeid
- kapitaal
- ondernemerschap

Voor het beschikbaar stellen van deze productiefactoren word je beloond:

Beloning van de productiefactoren	
Productiefactor	Beloning
Natuur	Pacht/huur
Arbeid	Loon
Kapitaal	Rente
Ondernemerschap	Winst

1.1 Productie, toegevoegde waarde en inkomen

Terwijl je als onderneming waarde aan het toevoegen bent, worden je kapitaalgoederen (machines, auto's, computers, inventaris, etc.) minder waard.

Deze **afschrijving** vermindert de waarde die je toevoegt.

Wat overblijft noem je de **netto toegevoegde waarde**.

Afschrijving
de waarde-
vermindering van
kapitaalgoederen

**Netto toegevoegde
waarde**
bruto toegevoegde
waarde vermindert met
de afschrijvingen

1.1 Productie, toegevoegde waarde en inkomen

Schematisch ziet dat er zo uit:

Primair inkomen (inkomensvorming)
inkomen dat wordt ontvangen in de vorm van loon, pacht/huur, rente en winst als beloning van de productiefactoren

Beloning aan de bezitters van productiefactoren: de gezinnen.
Dit vormt het **primaire inkomen**.

1.1 Productie, toegevoegde waarde en inkomen

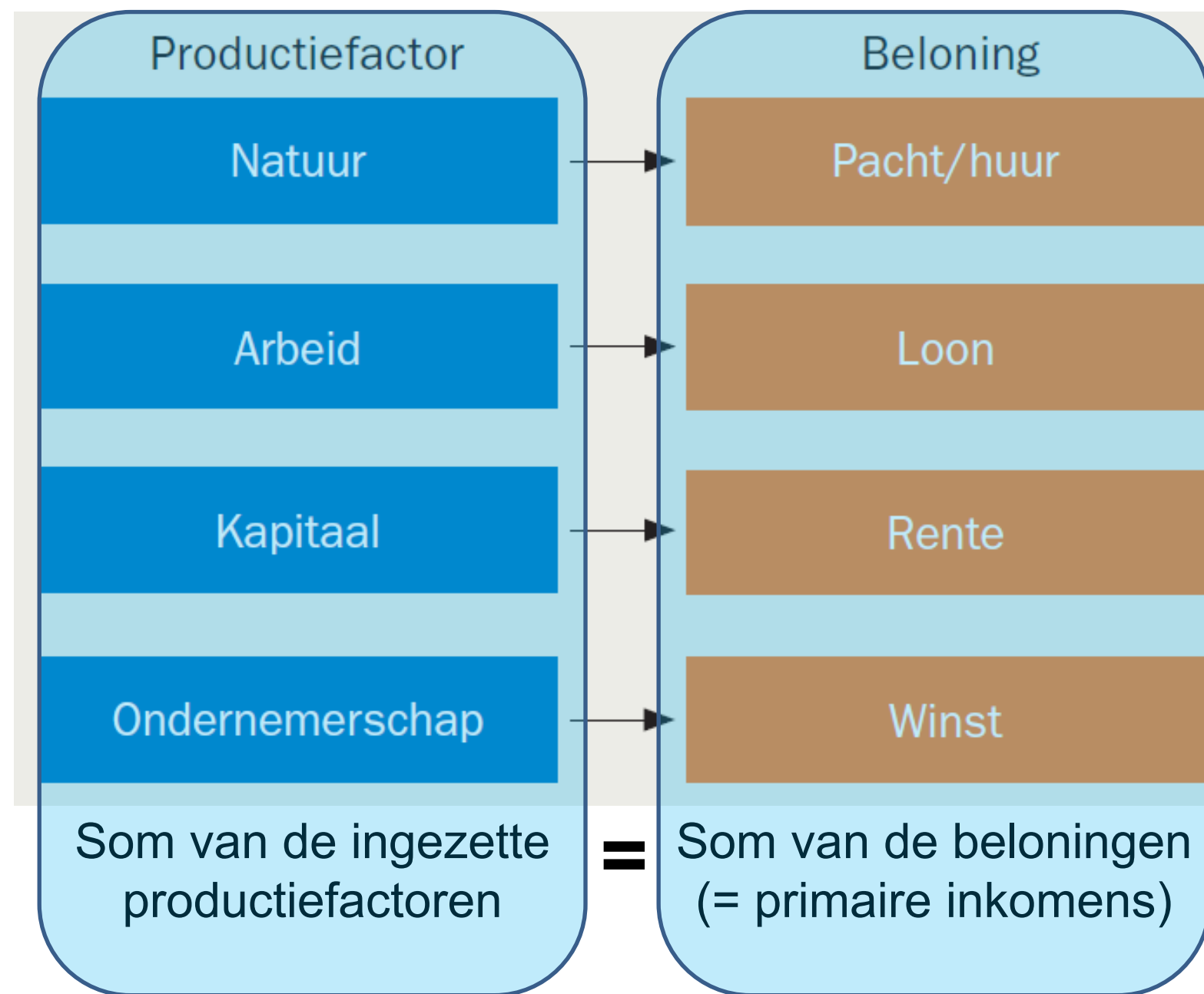
Tel je de toegevoegde waarde van alle bedrijven + **overheid** bij elkaar op dan heb je het **bruto binnenlands product (bbp)**.

Toegevoegde waarde bij de overheid = alle lonen die de overheid betaalt.

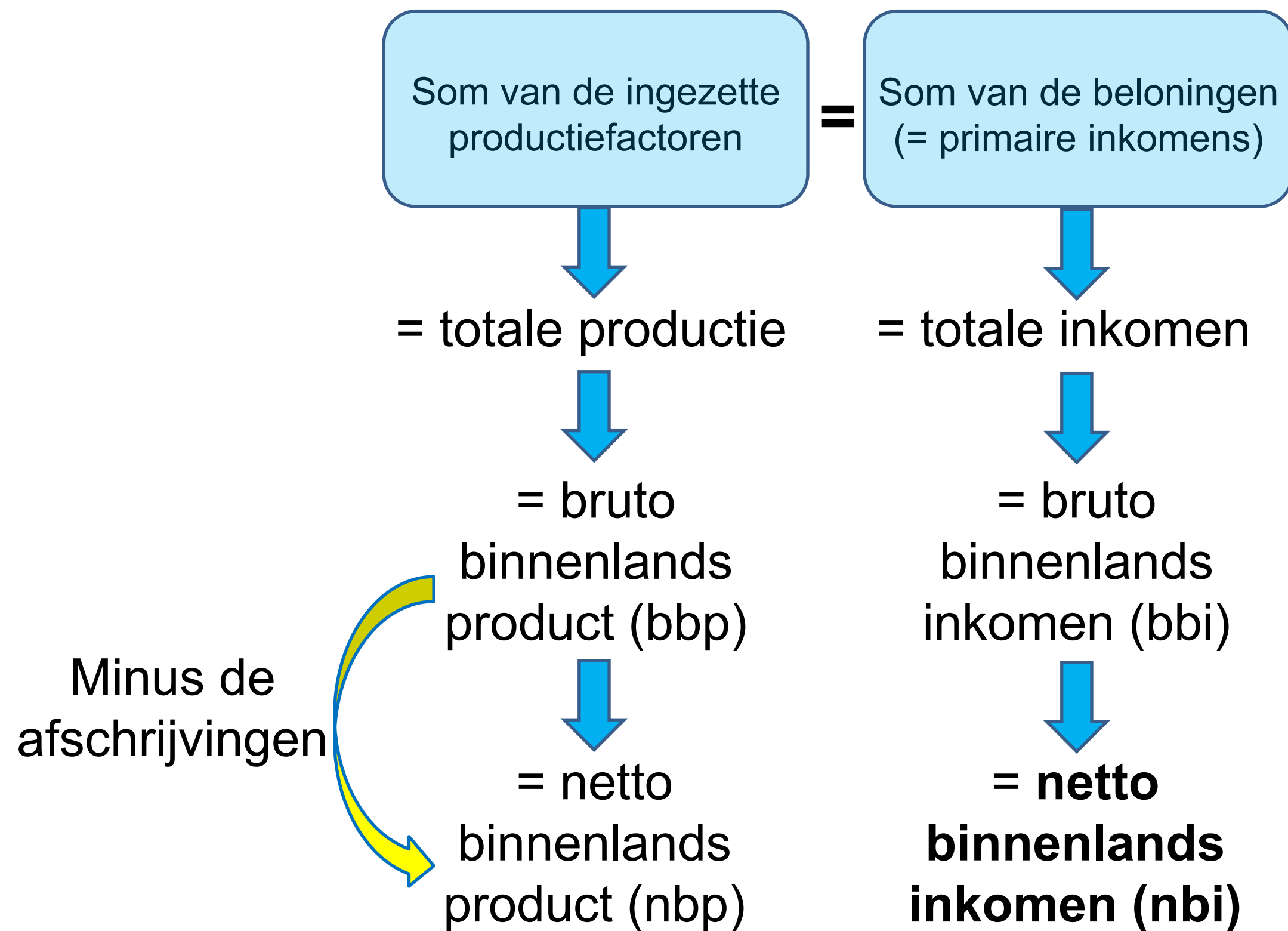
bbp
totale jaarlijkse
productie van
bedrijven en overheid
in een land

1.1 Productie, toegevoegde waarde en inkomen

Bekijk deze nog eens:

1.1 Productie, toegevoegde waarde en inkomen

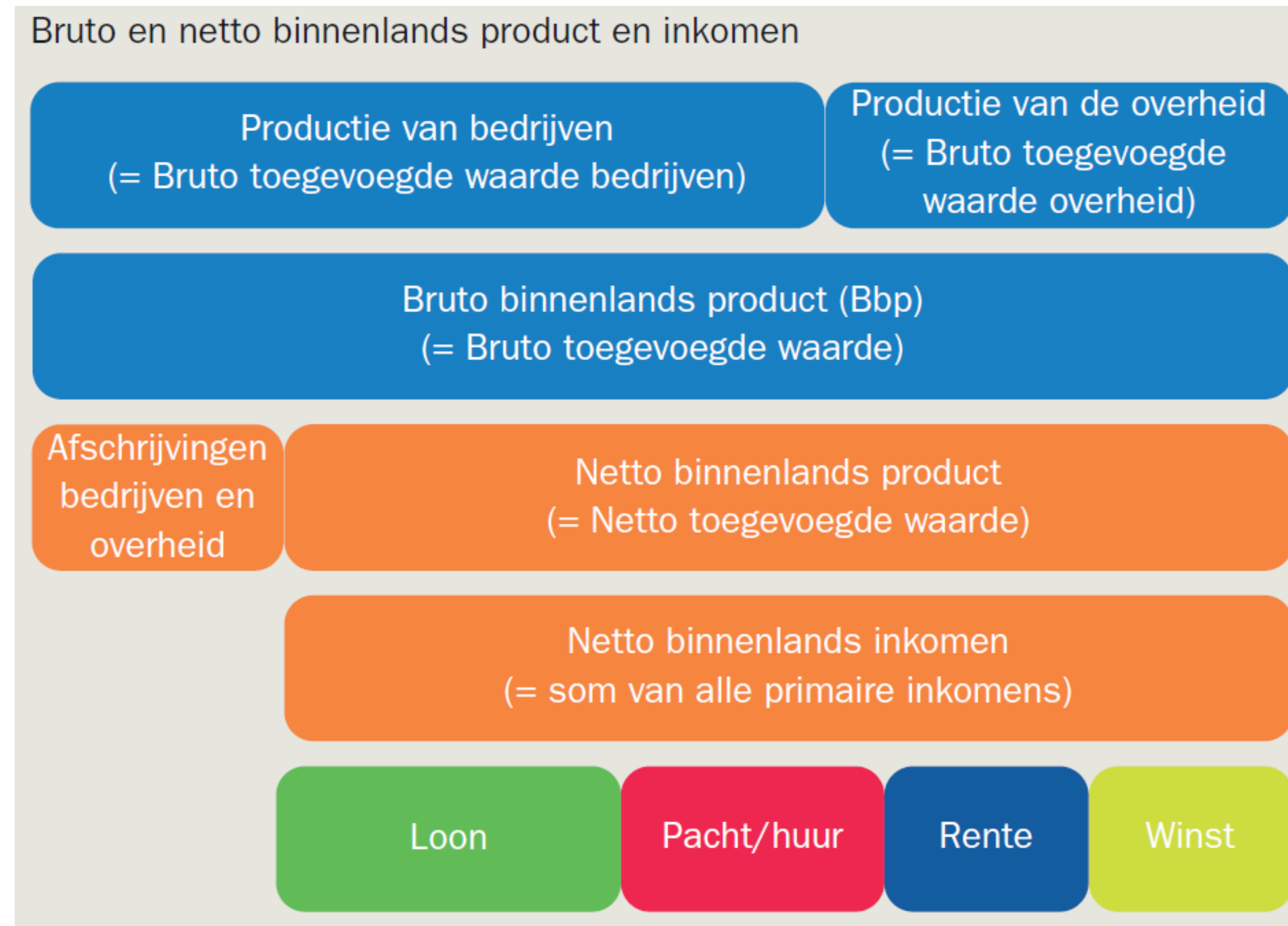
1.1 Productie, toegevoegde waarde en inkomen

Twee manieren om bbp te berekenen:

- **het optellen van toegevoegde waardes van bedrijven en de overheid** (via de productie)
- **het optellen van primaire inkomens en afschrijvingen** (via de inkomens)

1.1 Productie, toegevoegde waarde en inkomen

Schematisch ziet dat er zo uit:

1.1 Productie, toegevoegde waarde en inkomen

Primaire inkomens kunnen per persoon erg verschillen. Om deze verschillen te verkleinen, grijpt de overheid in via directe belastingen en uitkeringen.

Formule

Secundair inkomen

Primair inkomen

- Loon- en inkomstenbelasting
 - Sociale premies
 - + Sociale uitkeringen
 - + Inkomensafhankelijke subsidies
- Secundair inkomen

Overdrachtsinkomen

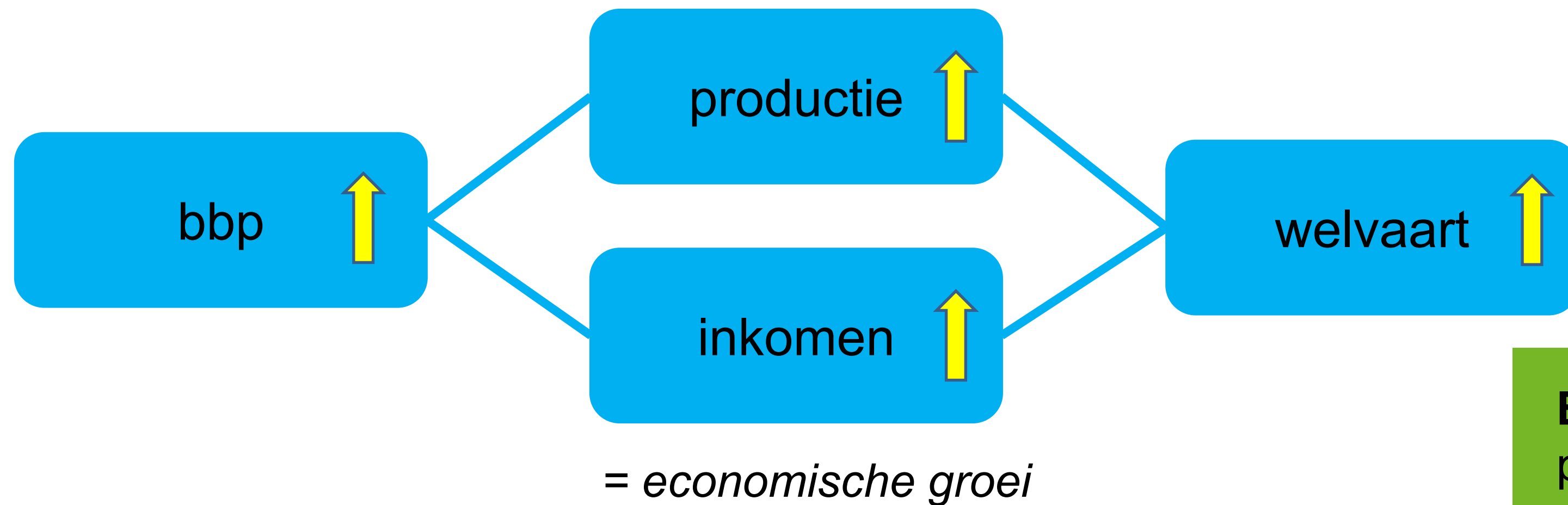
inkomen zonder tegenprestatie van de ontvanger van het inkomen (zoals uitkeringen en toeslagen)

Secundair inkomen
besteedbaar inkomen

1.2 Hoe groot is de welvaart?

Waarom berekenen we het bbp?

Het is een maatstaf voor de welvaart.

Economische groei
productie en inkomen
stijgen, er is een
hogere welvaart

Economische krimp
productie en inkomen
dalen, er is een lagere
welvaart

1.2 Hoe groot is de welvaart?

Toch geeft het bbp per capita geen goed beeld van de reële welvaart.

Stel het bbp per capita stijgt, maar de prijzen (inflatie) stijgen net zo hard mee?

Reëel gezien groeit de economie dan niet.

bbp per capita

het bbp gedeeld door
het aantal inwoners

Reële economische groei

de nominale groei van
het bbp gecorrigeerd
voor inflatie (= **volume
groei**)

1.2 Hoe groot is de welvaart?

Ook de reële economische groei per capita kan nog steeds vertekenen.

Het is namelijk een *gemiddelde* groei van alle inwoners. Met de **personele inkomensverdeling** wordt geen rekening gehouden.

Een steenrijke elite trekt het gemiddelde goed omhoog.

Personele inkomensverdeling
verdeling van het netto binnenlands inkomen over (groepen van) personen

1.2 Hoe groot is de welvaart?

We proberen *alle* productie te meten om zo tot een realistisch bbp te komen.

Maar niet alles wordt geregistreerd. De **informele economie** valt buiten deze berekening:

- zwart werk
- onbetaald huishoudelijk werk
- vrijwilligerswerk

Informele economie
alle economische
activiteiten die niet
geregistreerd worden

1.2 Hoe groot is de welvaart?

Het bbp als welvaartsmaatstaf schiet ook tekort, omdat niet altijd wordt gekeken naar externe effecten van de productie.

- Negatieve externe effecten: prijs product of dienst is eigenlijk te laag
- Positieve externe effecten: prijs product of dienst is eigenlijk te hoog

Externe effecten
gevolgen
van productie en
consumptie van
goederen en diensten
die niet in de prijs
worden doorberekend

1.2 Hoe groot is de welvaart?

Met het reële bbp per capita meten we de **welvaart** in enge zin.

(ondanks de beperkingen van de personele inkomensverdeling en de informele sector)

Maar welvaart kun je ook **breder** zien: goede gezondheidszorg verhoogt de welvaart, terwijl milieuvervuiling de welvaart juist schaadt.

Welvaart in enge zin
de welvaart gemeten met het bbp per hoofd van de bevolking

Welvaart in brede zin
de welvaart waarbij naast het bbp ook rekening wordt gehouden met niet-materiële welvaart

1.2 Hoe groot is de welvaart?

Welvaart in brede zin is lastiger te meten.

Om welvaart in brede zin te vergelijken, kan je kijken naar de **Human Development Index (HDI)** of de **World Happiness Index (WHI)**.

Het **groen bbp** is het bbp dat niet ten koste is gegaan van mens en milieu en toekomstige generaties.

HDI

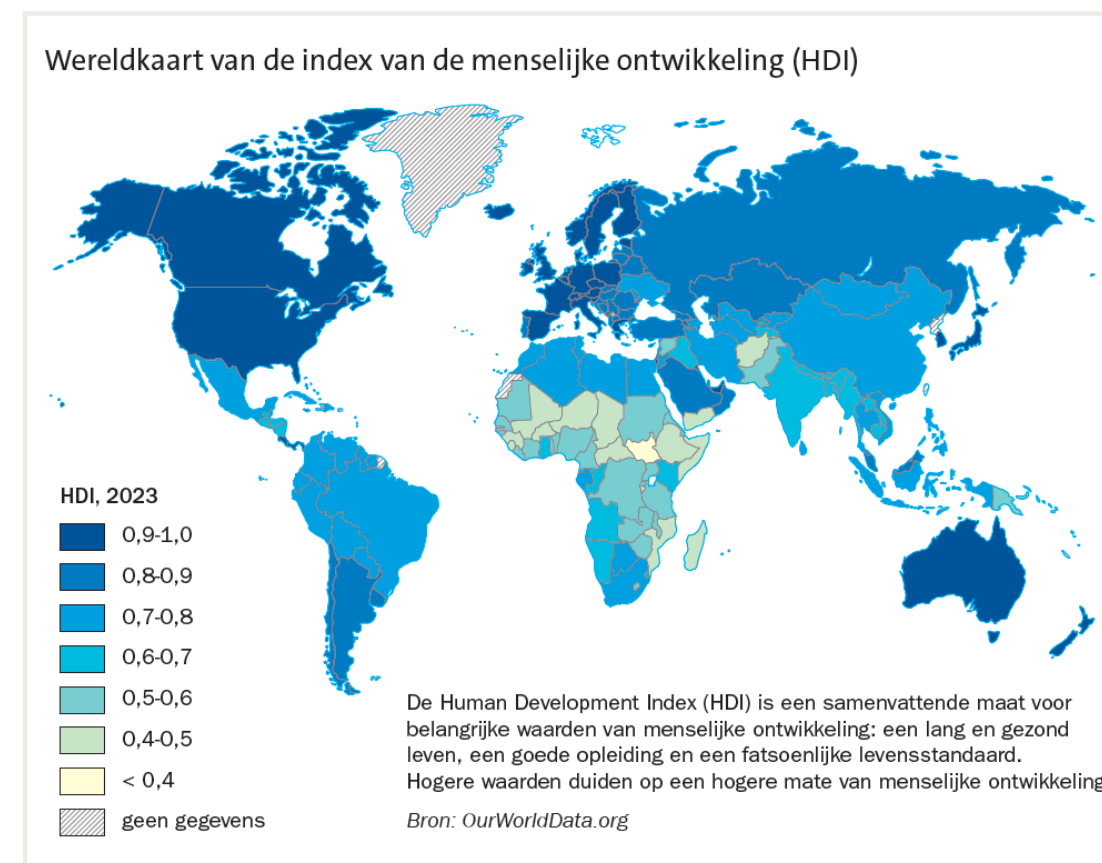
index waarmee het welzijn van landen wordt gemeten

WHI

index die aangeeft hoe gelukkig een gemiddelde inwoner in een land is en zaken meet zoals sociale contacten, levensverwachting en vrijheid

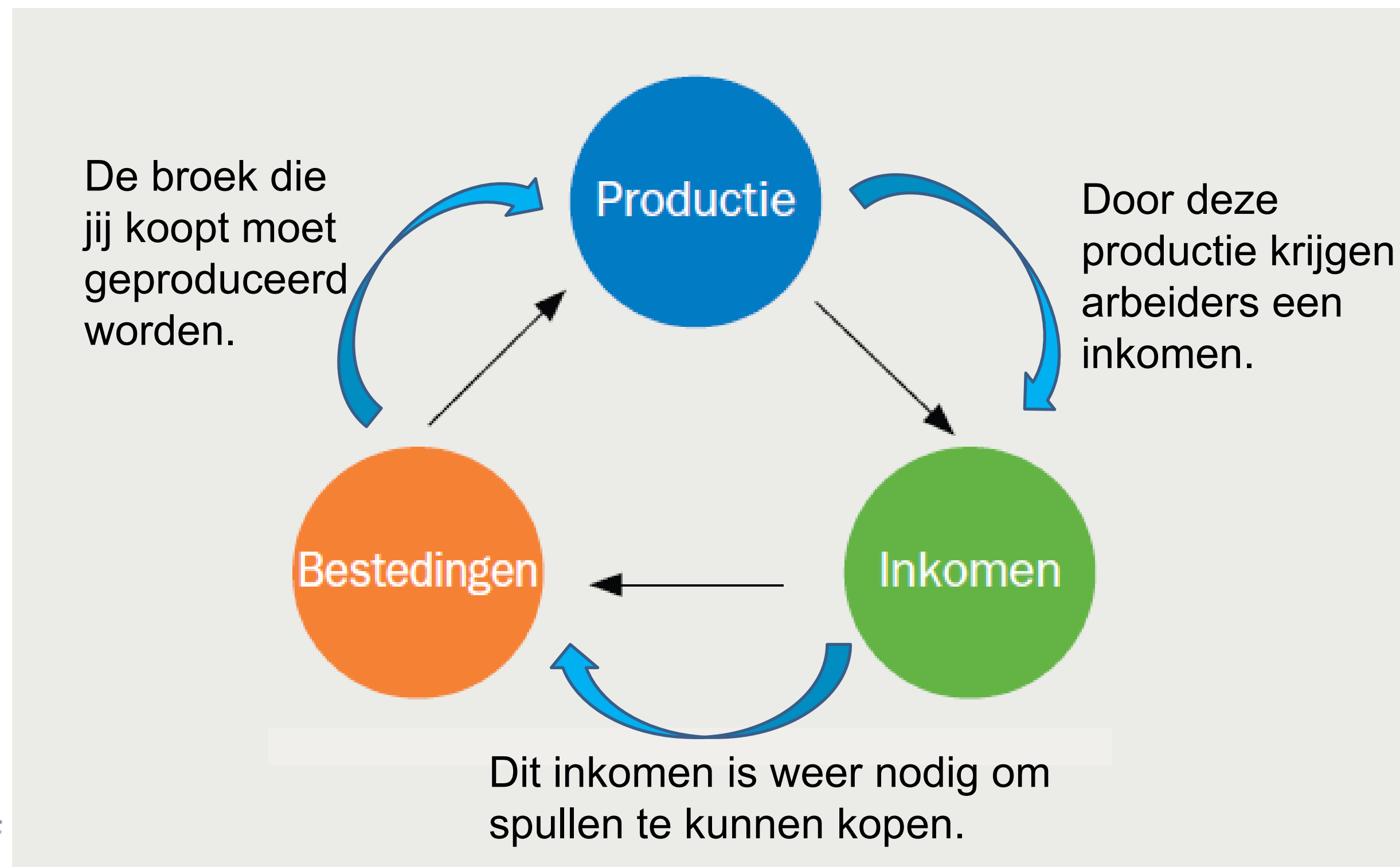
Groen bbp

bbp dat niet ten koste is gegaan van mens en milieu en toekomstige generaties

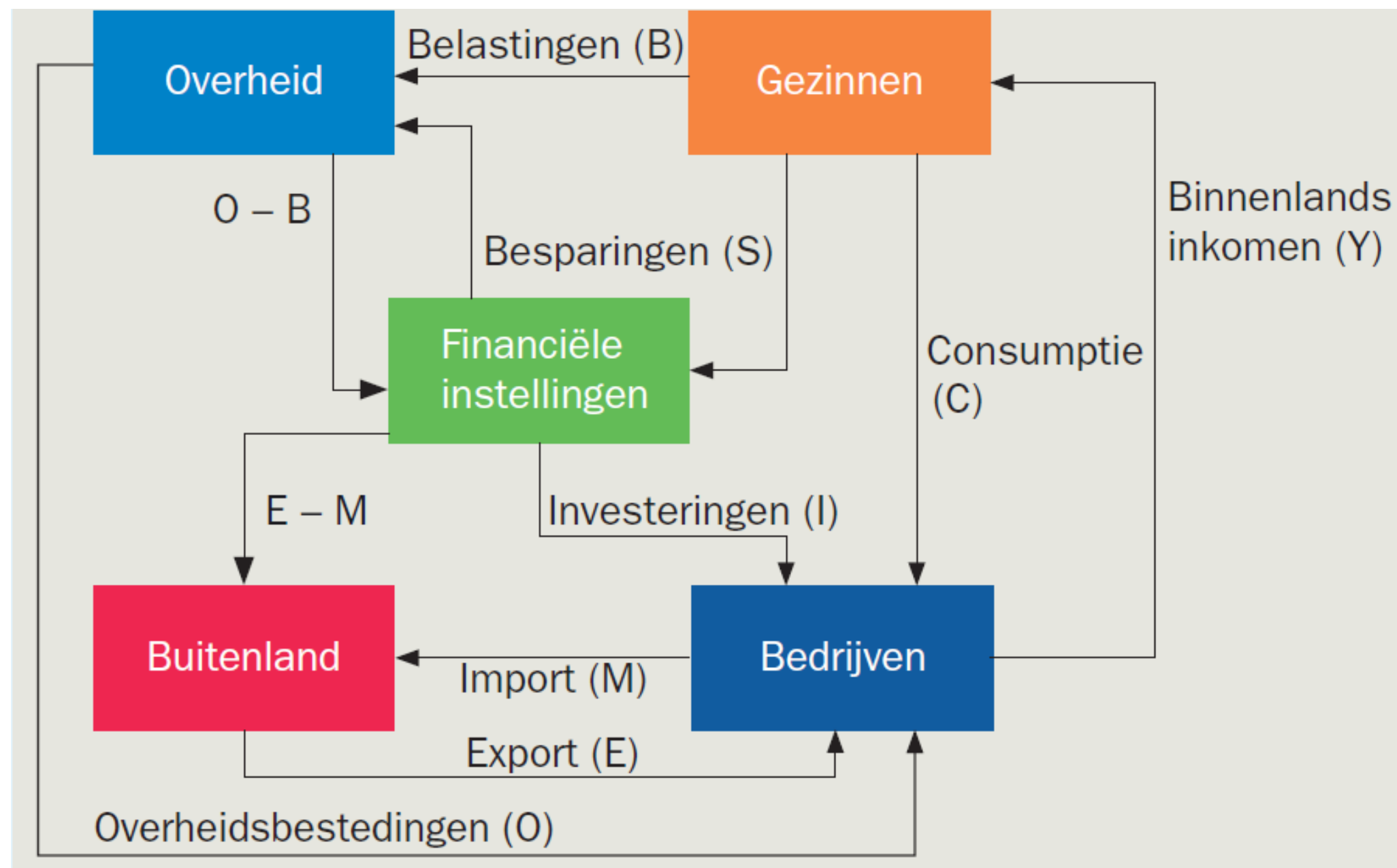
1.3 De economische kringloop

De economie werkt als een cyclus:

1.3 De economische kringloop

Deze cyclus wordt ook wel een **economische kringloop** genoemd:

Economische kringloop

een vereenvoudigde weergave van de geldstromen in een economie tussen de sectoren gezinnen, bedrijven, overheid en buitenland

Import

het kopen van producten en diensten uit het buitenland

Export

het verkopen van producten en diensten aan het buitenland

1.3 De economische kringloop

Uit de economische kringloop kun je een aantal **macro-economische identiteiten** afleiden:

- $Y = C + B + S$
Voor gezinnen geldt dat het inkomen (**Y**) deels wordt besteed aan consumptie (**C**), deels aan belastingen (**B**) en deels wordt gespaard (**S**).

Macro-economische identiteiten

een economische vergelijking die logischerwijs altijd waar is

1.3 De economische kringloop

Uit de economische kringloop kun je een aantal **macro-economische identiteiten** afleiden:

- $Y = C + B + S$

- $Y = C + I + O + E - M$

Voor bedrijven geldt dat het binnenlands inkomen (**Y**) gelijk is aan het totaal van de **finale bestedingen** (**C**onsumptie, **I**nvesteringen, **O**verheidsbestedingen, en **E**xport verrekend met **iM**port).

Finale bestedingen
bestedingen van
gezinnen (C), bedrijven
(I), overheid (O) en
buitenland (E-M)

1.3 De economische kringloop

Uit de economische kringloop kun je een aantal **macro-economische identiteiten** afleiden:

- $Y = C + B + S$
- $Y = C + I + O + E - M$
- $C + B + S = C + I + O + E - M$
Dit kun je herschrijven als: $(B - O) + (S - I) = (E - M)$

1.3 De economische kringloop

$$(B - O) + (S - I) = (E - M)$$

Wat betekent dit nu eigenlijk?

- $(B - O)$ = saldo van de overheid
 - $(S - I)$ = saldo van de particuliere sector (gezinnen en bedrijven)
 - $(E - M)$ = saldo van het buitenland
- Nationaal spaarsaldo:**
- Positief saldo = nationaal spaaroverschot
 - Negatief saldo = nationaal spaartekort

1.3 De economische kringloop

Consumptie, investeringen, overheidsbestedingen en het saldo van export en import samen noem je de **finale bestedingen**. Deze finale bestedingen zijn gelijk aan het binnenlands product en ook aan het netto binnenlands inkomen (Y). Dit is dus ook een manier om het bbp te berekenen.

1.3 De economische kringloop

- Er zijn dus drie manieren om bbp te berekenen:
 - Als je de **totale productie (toegevoegde waarde) van bedrijven en de overheid** bij elkaar optelt, dan bereken je het bbp door alle bruto toegevoegde waardes bij elkaar op te tellen.
 - Je kunt het bbp ook bereken door alle **primaire inkomens (loon, pacht/huur, rente en winst) en de afschrijvingen** bij elkaar op te tellen.
 - Het bbp kan ook berekend worden door de **finale bestedingen en de afschrijvingen** op te tellen.

1.4 Het buitenland zorgt ook voor welvaart

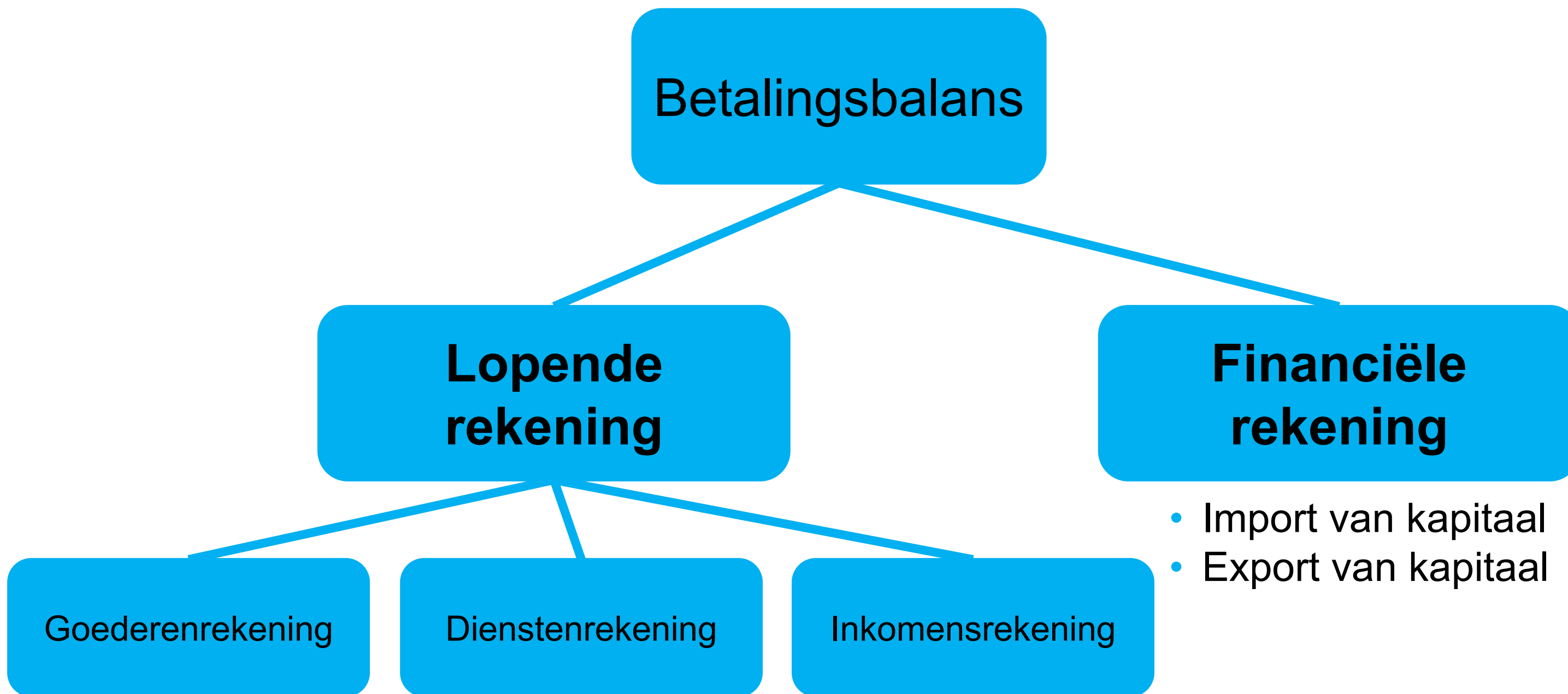
Doordat Nederland een **open economie** heeft, zijn er veel geldstromen van en naar het buitenland.

Deze geldstromen worden samengevat op de **betalingsbalans**.

Open economie
een economie waarin
in verhouding veel
handel met het
buitenland plaatsvindt

Betalingsbalans
een overzicht van alle
geldstromen met het
buitenland in een
bepaalde periode

1.4 Het buitenland zorgt ook voor welvaart

- Im-/export van goederen
- Im-/export van diensten

Lopende rekening
alle geldstromen die te maken hebben met export en import van goederen, diensten, productiefactoren en inkomensoverdrachten

- Import van kapitaal
- Export van kapitaal

Financiële rekening
alle geldstromen die te maken hebben met export en import van (geld)kapitaal

1.4 Het buitenland zorgt ook voor welvaart

Een goede **concurrentiepositie** kan een land realiseren door:

- Lage kosten voor bedrijven. Lage belastingen en lage lonen kunnen hier aan bijdragen.
- Lage inflatie. Prijzen van producten stijgen weinig, hierdoor blijven de producten voor het buitenland ook betaalbaar.
- Een goed investeringsklimaat. Als er voldoende kennis en infrastructuur aanwezig zijn, dan zijn de omstandigheden voor bedrijven om te investeren en innoveren gunstig.
- Een stabiel beleid van de overheid. Een overheid moet betrouwbaar zijn.

Concurrentiepositie
de positie van het
Nederlandse
bedrijfsleven ten
opzichte van het
buitenland

